

تکدی‌گری یقیناً یکی از معضلات جامعه کنونی ماست. این پدیده با مسائل اقتصادی و فرهنگی فراوانی پیوند دارد. عوامل مختلفی چون فقر، اختلافات خانوادگی، اعتیاد، اغفال کودکان و نهادینه شدن فرهنگ گدایی در برخی از متکدیان، در رشد و ادامه این پدیده تأثیر بسزایی دارند. متکدیان از روش‌های مختلفی برای جلب اعتماد و دلسوزی مردم استفاده می‌کنند که گاه فریب‌گرانه و گاه واقعی است. برخورد صحیح و اصولی با این پدیده ناهنجار و تصحیح فرهنگ کمک‌رسانی به فقرا و نیازمندان، برای رفع مشکل تکدی‌گری ضروری به‌نظر می‌رسد. در این راستا یاری مردم و برنامه‌ریزی دولت، اهمیتی راهبردی دارد. مردم، خیرین و رسانه‌ها، با تقویت فرهنگ کمک به نیازمندان و اعتماد به نهادهای حکومتی مثل کمیته امداد و بهزیستی و دولت با هدف شناسایی نیازمندان واقعی و مقابله با متکدیان حرفه‌ای می‌توانند به برچیده شدن این ناهنجاری اجتماعی مبادرت کنند و چهره شهرها را از زشتی سیاه تکدی‌گری به سمت زیبایی همراه با معنویت، آرامش و رفاه رهنمون شوند.

«تکدی‌گری» در لغت به گدایی کردن، در یوزگی، تکلف در سؤال و حاجت‌خواهی از این و آن در کوی و برزن و پافشاری بر آن معنا شده است.^۱

دین مبین اسلامی با نهی مردم از دست زدن به چنین شغل کاذب و کریه‌ی، آن را با کرامت انسانی ناسازگار می‌داند. امام صادق علیه السلام فرمود: «إِيَّاكُمْ وَ سَأَالَ النَّاسِ فَإِنَّهُ ذَلٌّ فِي الدُّنْيَا وَ فَقْرٌ تَعْجَلُونَهُ وَ

۱. فرهنگ فارسی معین؛ ج ۱ ص ۱۱۲۵ و لغت نامه دهخدا، ج ۴ ص ۶۰۴۸.

حِسَابٌ طَوِيلٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ:^۱ برحذر باشید از درخواست از مردم؛ زیرا که خواری دنیا، فقر زودرس و مایه‌ی طولانی شدن حساب قیامت است.

در عین حال به مردم توصیه می‌کند، سائل را رد نکنند. قرآن می‌فرماید: «**وَأَمَّا السَّائِلُ فَلَا تَنْهَرْ**»^۲ و هرگز گدا را از خود مران». امام زین‌العابدین علیه السلام می‌فرماید: «**إِنَّهَا تَقَعُ فِي يَدِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَقَعُ فِي**

يَدِ السَّائِلِ»^۳ همانا آن (صدقه) قبل از آن‌که در دست سائل قرار گیرد؛ در دست خدا قرار می‌گیرد». قرآن به مردم دستور می‌دهد آن‌هایی که دستشان به دهنشان می‌رسد، باید وضع فقرا، نیازمندان، مساکین و درماندگان را دریابند و از اموال خود برای آن‌ها سهمی جدا کنند: «**وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ**

لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ». از روایات فراوان، چنین برمی‌آید که دعای سائل در حق احسان‌کننده مستجاب می‌شود. بر این اساس نمی‌توان به محض مشاهده یک متکدی فوراً او را از خود راند و یا به او برچسب بی‌عاری، فریب‌کاری و ... زد.

از سوی دیگر متکدیان حرفه‌ای، سد راه نیازمندان واقعی شده و موجب بدبینی مردم نسبت به متکدیان می‌شوند. همچنین زندگی ماشینی امروز، مردم را از احوالات دیگران بی‌خبر ساخته است. نوع مردم از احوالات همسایگان و خویشان خود خبری ندارند. رسیدگی به نیازمندان، نیازمند شناخت است. اگر مردم نتوانند نیازمندان را شناسایی کنند و به گدایان بی‌نیاز حرفه‌ای کمک کنند، تکدی‌گری بیش از پیش در جامعه رواج پیدا خواهد کرد و چهره شهرها را هر روز زشت‌تر خواهد نمود.

۱. اصول کافی، ج ۴، ص ۲۰.

۲. ضحی: ۱۰.

۳. عدة الداعي و نجاح الساعي، ص ۶۸.

روایات

زیادی داریم که

می‌فرمایند سائل را رد نکنید؛

چراکه متکدی و سائل، مهم‌ترین و

گران‌ترین متاع، یعنی آبروی خود را

برای فروش آورده است

اگر در جامعه نهادهای مختلف از جمله مردم، دولت، مسئولین، خیران و نهادهای خیریه وظیفه خود را به خوبی انجام ندهند و یا فعالیت‌های آن‌ها خنثی‌کننده هم باشد، به راحتی نمی‌توان به کسی دستورالعمل عدم کمک به متکدی و گدا را صادر کرد. برای همین فتاوی مراجع تقلید در مقابله با تکدی‌گری سیاه یا سفید کامل نیست. در استفتایی که سایت اسلام کوئست از دفاتر مراجع تقلید کرده چنین پرسیده است:

آیا تکدی‌گری حرام است؟ لطفاً حکم آن را در موارد زیر مرقوم فرمایید؟ ۱. درخواست کمک مالی از دیگران (با وجود نیاز) ۲. اصرار در درخواست مالی (با وجود نیاز) ۳. درخواست کمک مالی از دیگران (بدون نیاز ضروری). پاسخ مراجع عظام تقلید نسبت به سؤال فوق چنین بوده است:

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی):

اگر این عمل ترویج دروغ، بی‌کاری و تکدی‌گری و تخلف از قانون باشد باید از آن اجتناب شود. می‌توانید به مؤسسات مورد اطمینانی که در این زمینه فعال هستند کمک کنید.

حضرت آیت الله العظمی سیستانی (مد ظله العالی):

در همه موارد جایز است ولی بدون ضرورت مبرم سزاوار نیست و اگر دروغ بگوید گناه کرده است.

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی (مد ظله العالی):

در صورتی که نیاز نداشته باشد این کار حرام است و تصرف در این پول جایز نیست و سفر برای این کار سفر حرام محسوب می‌شود و باید وجوه حاصله را به صاحبانش بدهد و اگر نمی‌شناسد به افراد نیازمند بپردازد.

حضرت آیت الله العظمی صافی گلپایگانی (مد ظله العالی):
چنانچه تکدی مشتمل بر کذب و فریب دیگران نباشد حرام نیست ولی مکروه است.

حضرت آیت الله العظمی نوری همدانی (مد ظله العالی):

تکدی و درخواست کمک مالی بدون وجود نیاز امری مذموم بلکه غیر جایز است و در صورت وجود نیاز، مکروه است. بنابراین به تبع این سؤال، کمک به متکدیانی که دروغ گو بودن آنان ثابت نیست، از حرمت شرعی ساقط خواهد بود.

این معضل در چهار عرصه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی قابل بررسی است. چگونگی روبرو شدن با این

پدیده نیز خود، می تواند به انواعی تقسیم شود.

گروهی حذف یا مبارزه با متکدیان را جزء برنامه

کاری خود قرار می دهند و گروهی به بازپروری

و تربیت آنان نظر دارند. عده ای سعی کرده اند

این مشکلات و مخاطرات را تعدیل کنند و در

نتیجه، آن را به گردن افراد دیگر انداخته، نشان

دهند که تکدی گری امری طبیعی و پذیرفتنی است که

می شود آن را نادیده گرفت و با آن کنار آمد. برخی از محققان در

بررسی های خود به ریشه ها، شیوه ها، انگیزه ها، پیامدها و راه های

رفع تکدی گری، نظر داشته، این ریشه ها را مشمول پیروی و از

کارافتادگی، مسائل خانوادگی، اعتیاد و مهاجرت، دانسته که اهمیت

این پدیده را برای هر کشوری مهم کرده است و در تمام کشورهای

پیشرفته دنیا کنترل و پیشگیری از این گونه آسیب ها مورد توجه

تمام سازمان های مردمی و دولتی است. در این حال در کشور

ما نیز هر چند برابر مواد ۷۱۲ و ۷۱۳ قانون مجازات اسلامی

تکدی گری جرم محسوب می شود به همین علت افراد متکدی

مجرم بوده و برابر قانون باید با آنان برخورد شود و پیش از این

نیز حدود ۱۱ ارگان موظف شدند که با پدیده تکدی گری برخورد

کرده و آن را ساماندهی کنند اما وجود این پدیده در کشور به ویژه نمود تکدی گران خارجی در شهرهای بزرگ همچون تهران، خود نشان از عدم توجه کافی نهادهای مسئول به این امر دارد.^۱

انواع تکدی گری

متکدیان از روش های مختلفی مثل، دست درازی، دعانویسی،

آوازه خوانی، گریم (برای فلج نشان دادن خود)، نمایش معلولیت

جسمی، خواباندن بچه معلول، نوازندگی، درویشی، اسفند دود

کردن، شیشه ماشین پاک کردن، درب منازل رفتن و ... به گدایی

پرداخته و از مردم طلب کمک می کنند. در عین حال آنان را

می توان در مقوله های اجتماعی زیر دسته بندی کرد:

نیازمند بدون درآمد؛ آنانی که واقعا

نیازمندند و نمی توانند از راه دیگر، درآمدی کسب

کنند. بیماران ناتوان از کار کردن، زنان سرپرست

خانوار دارای فرزندان صغیر متعدد، مستضعفان ناتوان

ذهنی، از کارافتادگان، سالخوردهگان بی سرپرست و .. از

جمله این گونه افرادند.

نیازمندان با درآمد اندک؛ آنانی که با زحمت فراوان

درآمد مختصری را کسب می کنند اما این درآمد کفاف زندگی

آنان را نمی کند.

متکدیان نیازمند بی تحرک؛ آنان که با وجود نیازمندی

و داشتن قوه تحرک و درآمدزایی ولو اندک، انگیزه ای برای

تحرک و کسب درآمد ندارند.

متکدیان حرفه ای؛ این گروه با وجود داشتن تمکن مالی

نسبتاً مناسب و توان کسب درآمد، تکدی گری را ترجیح داده و از

درآمد هنگفت حاصل از آن امرار معاش می کنند.

۱. نقش آموزش های مهارتی فنی و حرفه ای در کاهش آسیب های اجتماعی (تکدی گری)، معاونت آموزش دفتر کاهش آسیب های اجتماعی وابسته به سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، تابستان ۱۳۹۱.

متکدیان سازمان‌دهی شده؛ گاهی برخی مؤسسات غیر مجاز با استخدام برخی خارجی‌ها یا نیازمندان وطنی و سازمان‌دهی آنان، یک شبکه تکدی‌گری ایجاد می‌کنند که بیشترین عایدی متکدیان نیز به این مؤسسات غیرقانونی می‌رسد.

عوامل رشددهنده تکدی‌گری

برخی از عوامل به رشد این پدیده کریه در جامعه کمک می‌کنند و موجب گسترش هرچه بیشتر آن در جامعه می‌شوند. مهم‌ترین عوامل رشددهنده تکدی‌گری را می‌توان در چهار عنوان عمده زیر دسته‌بندی کرد:

الف) مردم

پدیده تکدی‌گری با دو عامل مهم یعنی: «کمک‌دهنده» و «کمک‌گیرنده» رابطه دارد. «کمک‌دهنده‌ها» همان مردم‌اند که آنان را می‌توان به دسته‌های ذیل تقسیم‌بندی کرد:^۱ عده‌ای بر اساس وظیفه شرعی به فقرا و مستمندان کمک می‌کنند.

گروهی دیگر آن را وظیفه انسانی و نوع‌دوستی می‌دانند. تعدادی به علت این که نیازمند بودن را یک نقص اجتماعی می‌دانند خود را در رفع این نقیصه مسئول می‌دانند. دسته چهارم کسانی هستند که کمک‌های خود را با نیت نذر و صدقه، انفاق می‌کنند.

عدم رسیدگی به وضع فقرا، از کارافتادگان و بیماران و زنان سرپرست خانوار نبود سامانه دقیق و گسترده شناسایی نیازمندان واقعی و متکدیان حرفه‌ای ناتوانی در به‌کمک گرفتن مردم و خیرین جهت مقابله با این پدیده

عدم تعریف بودجه مناسب جهت مبارزه با این پدیده نبود قوانین مناسب برای مدیریت پدیده تکدی‌گرایی.

ج) طمع‌ورزی، تنبلی و بی‌عاری

عده‌ای از مردم به‌جهت این که تکدی‌گری در مقایسه با کار و فعالیت درآمد‌زادتری دارد، گدایی و دست‌دراز کردن پیش

عده‌ای بر اساس وظیفه شرعی به فقرا و مستمندان کمک می‌کنند.

گروهی دیگر آن را وظیفه انسانی و نوع‌دوستی می‌دانند.

تعدادی به علت این که نیازمند بودن را یک نقص اجتماعی می‌دانند خود را در رفع این نقیصه مسئول می‌دانند.

دسته چهارم کسانی هستند که کمک‌های خود را با نیت نذر و صدقه، انفاق می‌کنند.

ب) دولت

دولت‌ها از چند جهت به گسترش پدیده تکدی‌گری در جامعه کمک می‌کنند:

عدم برنامه‌ریزی؛ نبود برنامه در دولت‌ها جهت مقابله با پدیده تکدی‌گری،

جابجایی توده‌های وسیع جمعیت و مهاجرت به شهرهای بزرگ، پیدایش شهرهایی با رشد قارچ‌گونه و شهرک‌های سرریز جمعیتی، حاشیه‌نشینی در اطراف کلان شهرها، افزایش نابرابری اجتماعی و شکاف طبقاتی در کلان شهرها، دگرگونی در ساخت و کارکرد خانواده، فروپاشی الگوها و هنجارهای سنتی رفتار، افزایش تنش‌های اجتماعی و موارد مشابه، مهم‌ترین عوامل اجتماعی رشد تکدی‌گری در کلان‌شهرها هستند.

عوارض و مخاطرات تکدی‌گری

تکدی‌گری عوارض زیادی هم برای جامعه و هم برای خود متکدیان دارد. از مهم‌ترین آن‌ها به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

حراج آبروی گدایان:

دست طمع چو پیش کسان می‌کنی دراز
پل بسته‌ای که بگذری از آبروی خویش

روایات زیادی داریم که می‌فرمایند سائل را رد نکنید؛ چراکه متکدی و سائل، مهم‌ترین و گران‌ترین متاع، یعنی آبروی خود را برای فروش آورده است.

از بین رفتن روحیه احسان و نیکوکاری در بین مردم، به‌جهت بی‌اعتمادی به متکدیان و درخواست کمک کنندگان. در خطر قرار گرفتن زندگی نیازمندی که از شدت حیا نمی‌توانند دست به گدایی بزنند و به اصطلاح صورت خود را با سیلی سرخ نگه می‌دارند. بی‌انگیزه کردن افراد شاغل، پرکار و فعال برای کار و تولید در جامعه.

زمینه‌ساز بزهکاری‌های اجتماعی؛ تکدی‌گری زمینه‌ساز بزهکاری، فساد و فحشا، دزدی، اعتیاد، خودکشی و ... در جامعه است. تکدی‌گری یک نشانه است: گسترش تکدی‌گری نشانه یک بیماری وخیم در جامعه است. از جمله مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

مردم را به کار و تلاش ترجیح می‌دهند. عادت به تکدی‌گری حتی پس از بهبود شرایط اقتصادی از دیگر عوامل رشددهنده تکدی‌گری در این گروه است. کم‌رنگ شدن ارزش‌های دینی و اسلامی مثل کار، تلاش، روزی حلال، کسب حلال، شغل خدمت‌کننده به مردم و ... موجبات تنبلی بخش وسیعی از جامعه و بی‌اعتنایی آنان به برخی مشاغل به ظاهر پست اما خدمت‌رسان به مردم می‌شود. رشد طمع‌ورزی، از بین رفتن عزت نفس، ترجیح دادن پول و دارایی بر آبرو و حیثیت و مواردی از این دست، تکدی‌گری را برای برخی از متکدیان توجیه کرده و آنان را در این مسیر مستحکم نگه می‌دارد.

بنابراین، «تکدی‌گری» صورتی از زندگی ارزان قیمتی است که تنها بهای آن، فقرِ مناعت طبع و سیر قهقرایی کمال انسان است.

د: تحولات اجتماعی

تحولات اجتماعی از جمله عوامل رشددهنده تکدی‌گری در شهرهای بزرگ است. رشد شهرنشینی، فزونی جمعیت در شهرهای بزرگ، فراهم نشدن فرصت‌های شغلی درآمدزا برای همه افراد،

ترسیم چهره‌ای سیاه از وضعیت اقتصادی جامعه؛ تکدی‌گری چهره مایوسانه‌ای از جامعه ارائه می‌دهد که نشان از فقر و ناداری اقتصادی است.

بی‌تفاوتی مردم نسبت به وضع هم‌نوعان خود؛ تکدی‌گری نشان از عدم رسیدگی مردم و ثروتمندان به وضعیت فقرا دارد. حاکمیت فرهنگ گداپروری و خرافات در جامعه؛ از این منظر مردم با توسل به خرافات و کمک‌های غیرمنطقی به متکدیان، افراد مستعد این ناهنجاری را به سمت تکدی‌گری گسیل می‌دارند. حاکمیت فرهنگ نان از دسترنج نخوردن؛ فرهنگ جامعه ما کار کردن را امری پست و رفاه‌طلبی و راحت‌طلبی را یک شأن و منزلت اجتماعی تلقی می‌کند. بر این اساس کارگران ساختمانی و شهرداری از منزلت پایین در چنین جامعه‌ای برخوردارند. این فرهنگ، برخی افراد را به دست‌درازی پیش مردم به جای کار کردن، زحمت کشیدن و عرق ریختن سوق می‌دهد. در حالی که کار کردن از نظر اسلام، ارزش و بی‌کاری یک ضد ارزش است.

واقعی از طریق خیریه‌ها و سازمان‌ها. ارائه خدمات تخصصی به کودکان و نوجوانانی که در معرض گدایی هستند.

تلاش در جهت شناسایی شبکه‌ها و کانون‌های بحران و سازمان‌های حمایت‌کننده از متکدیان. کمک به گدایان و توان‌بخشی آنان جهت بدست آوردن شغل سالم و استقلال اجتماعی و اقتصادی از طریق توسعه توانایی‌ها و مهارت‌های خود. کمک‌های منظم و سازمان‌دهی شده مالی متناسب از سوی صندوق‌های خیریه به نیازمندی که امکان کسب درآمد ندارند و یا درآمد پایینی دارند. معرفی نیازمندان دارای توان نسبی به مراکز اشتغال‌آفرین خیریه. جلوگیری از تکدی‌گری و گدایی کودکان و معرفی آنان به مراکز مطمئن تربیتی.

راه چاره

فرهنگ‌سازی، کمک به نیازمندان واقعی و مددکاری اجتماعی مهم‌ترین راهکاری است که بخش مردمی و دولتی باید به کار گیرند تا این پدیده چرکین را از جامعه بزدایند. مددکاری اجتماعی به چندین روش می‌تواند فعالیت کند: شناسایی و طبقه‌بندی (سنی، جنسی و...) و تعیین وضعیت افراد متکدی.

توضیح آسیب‌های گدایی و قبح آن برای افکار عمومی و خود متکدیان. فرهنگ‌سازی به مردم برای کمک نکردن و پرداخت نکردن پول و کالا به گدایان. آگاهی عموم جهت کمک کردن به نیازمندان

یک نمونه عینی: تبریز شهر بدون گدا

شهر تبریز به عنوان تنها شهر بدون گدای جهان معروف است. در این شهر مردم، مسئولین و خیرین به صورت هماهنگ اجازه هیچ‌گونه فعالیت متکدیانه در این شهر را به کسی نمی‌دهند. شهر بدون گدا از هماهنگی چهار گروه باهم به وجود آمده است. این سه گروه عبارتند از:

مردم: مردم از دو طریق تکدی‌گری را از تبریز زوده‌اند: (۱) برخورد جدی و قاطعانه مردم با کسانی که احیاناً در برخی کوچه پس کوچه‌های تبریز به گدایی بپردازند، متکدیان را از انجام این کار منصرف می‌کند. (۲) کمک و اعتماد به صندوق‌های خیریه‌ای که به نیازمندان

عادت به تکدی‌گری حتی پس از بهبود شرایط اقتصادی از دیگر عوامل رشددهنده تکدی‌گری در این گروه است

واقعی کمک می‌کنند. ۳) معرفی و تحویل متکدیان به نهادهای قانونی تبریز.

صندوق‌های خیریه: صندوق‌های خیریه زیادی در تبریز فعال‌اند که خود به دنبال نیازمندان می‌گردند. این صندوق‌ها بدون تبلیغات و جار و جنجال، نیازمندان واقعی را تحت پوشش خود قرار می‌دهند و بدون این که کسی متوجه بشود به آنان کمک می‌کنند. در نتیجه کرامت انسانی آن نیازمندان رعایت می‌شود. بر این اساس، انگیزه تکدی‌گری از نیازمندان، از کارافتادگان، بیماران سرپرست خانوار و ... گرفته می‌شود. اعتماد مردم و خیرین به این مؤسسات جایگاه آن‌ها را هم در کمک‌رسانی و هم در شناسایی نیازمندان تقویت می‌کند. مسئولین شهر نیز با معرفی افراد نیازمند به این مؤسسات و نیز جمع‌آوری متکدیان از سطح شهر و برخورد با آنان صندوق‌ها را در دستیابی به مددجویان یاری می‌رسانند.

خیرین؛ خیرین تبریز با کمک‌های معتابه به صندوق‌های خیریه، دست این صندوق‌ها را برای کمک به نیازمندان و فقرا باز گذاشته و آن‌ها می‌توانند افراد بیشتری را تحت پوشش خود قرار دهند و توان شناسایی افراد بیشتری را داشته باشند. سرمایه‌دارها، کارخانه‌داران، صاحبان املاک، بازاریان و صاحبان کارگاه‌های مختلف تبریز با کمک اصولی به صندوق‌های خیریه و اعتماد به آن‌ها هم به زدودن تکدی‌گری از چهره شهر تبریز کمک می‌کنند و هم به اموال و املاک خود برکتی مضاعف می‌بخشند.

مسئولان شهر؛ مسئولان شهر از جمله شهرداری و نیروی انتظامی با جمع‌آوری متکدیان در سطح شهر هیچ‌گونه گدایی در سطح شهر را برنتابیده، به دستگیری متکدیان اقدام می‌کنند. شهرداری با جمع‌آوری این متکدیان، نیازمندان واقعی را به صندوق‌های خیریه معرفی می‌کند و متکدیان حرفه‌ای را به

کمپ‌های بازپروری رهنمون می‌شود. برخورد قاطع مسئولان و مردم با متکدیان حرفه‌ای فکر تکدی‌گری را از سر گداهای ثروتمند و فریب‌کار می‌رباید.

بدین‌سان، علت بدون گدا شدن شهر تبریز را می‌توان در زیر ساختارهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، تغییر نگرش افراد این منطقه نسبت به متکدیان و چگونگی کمک به افراد نیازمند، فرهنگ خاص حاکم بر افکار عمومی در استان مبنی بر حمایت‌ها و تعصبات خانوادگی، عاطفی و مذهبی، ساماندهی آسیب‌های اجتماعی و بهبود سلامت اجتماعی، حفظ کرامت انسان‌ها، سطح آگاهی بالای اجتماعی در مقابله با آسیب‌ها و مخاطرات اجتماعی، اجرای طرح ساماندهی خانوارهای نیازمند، تامین معیشت و پوشش افراد نیازمند، ایجاد فرصت‌های اشتغال مناسب، وجود مؤسسات مختلف خیریه، نحوه کمک به افراد مستمند، هماهنگی‌های لازم میان دستگاه‌های متولی، وجود نهادهای حمایتی و تامینی قدرتمند و قوی، نگرش مردم نسبت به مقوله تکدی‌گری و نحوه کمک‌رسانی به متکدیان، غیرت، همدلی و همیاری مردمان این منطقه جستجو کرد.^۱

منابع

- قرآن کریم؛ ترجمه آیت‌الله مکارم شیرازی.
 ادهمی، جمال و همکاران (۱۳۹۰) کلان‌شهر تهران و تکدی‌گری، تهران: جامعه و فرهنگ.
 حلی، ابن فهد احمد بن محمد (۱۴۰۷) عده‌الداعی و نجاح الساعی، تصحیح و تعلیق: احمد موحدی قمی، بیروت: دارالکتب الاسلامیه.
 دهخدا، علی اکبر (۱۳۴۵) لغت نامه دهخدا، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
 کلینی، محمدبن یعقوب (۱۳۸۷) اصول کافی، ج ۴، محقق: مهدی آیت‌اللهی، تهران: جهان آرا.
 کوچکیان فرد، حسین (۱۳۸۳) مفهوم تکدی و اقدامات دولت و سازمان‌های

.....

۱. تبریز شهر بدون گدا.

prevention-of-social-damage/social-work-and-beggary.html
 معصومی، منا (تاریخ بارگذاری: ۱۳۸۹/۱۰/۰۳) آیا تکدی‌گری یک معضل اجتماعی است؟: وبلاگ جامعه‌شناسی شهری: <http://jameshenasi-tehran.blogfa.com/post.aspx.۷-com/post>
 منصور، خلیل. تکدی‌گری در آموزه‌های قرآن. پایگاه دانشنامه موضوعی قرآن. <http://maarefquran.org/index.php/page.viewArticle/LinkID.۳۳۹۷>
 تبریز شهر بدون گدا: <http://isna.ir/fa/news/۹۱۱۲۰۱۰۰۱۸۳>

غیردولتی در برخورد با آن، روسپی‌گری، کودکان خیابانی و تکدی (مقالات اولین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی در ایران)، تهران: آگاه.
 مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران (۱۳۹۲) سیاست اجتماعی و تکدی‌گری: ملاحظاتی برای ایران و شهر تهران. تهران: مدیریت فناوری اطلاعات و مرکز اسناد. معاونت آموزش دفتر کاهش آسیب‌های اجتماعی وابسته به سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (تابستان ۱۳۹۱) نقش آموزش‌های مهارتی فنی و حرفه‌ای در کاهش آسیب‌های اجتماعی (تکدی‌گری)، تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.
 معین، محمد (۱۳۶۳) فرهنگ فارسی، تهران: انتشارات امیر کبیر، چاپ ششم.
 توکلی، آرش. پایگاه تخصصی مددکاری اجتماعی/ <http://www.madadkar.org/>